

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

Director : C. G. DISSESCU

Prim-Redactor : SILIU RĂDULESCU

Consilier la Curtea de apel din București

COSTUL ABONAMENTULUI
A SE VEDEA PE COPERTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RADULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

D. M. Caușanschi. — *Reforma dreptului matrimonial român. (Recăsătoria soților divorțați).*
Jurisprudența Română. — *Inalta Curte de Casație și Justiție, s. I.* — Divorț. — Soț vinovat. — Treimea acordată copiilor. — Dreptul de uzufruct al soțului.
(Natalia Saint-Georges cu Fischel Filcher).
Curtea de Apel din Iași, s. I. — Dotă. — Imobil dotat. — Instrăinare. — Clauză de întrebuintare.
(Lucreția Gh. Beletă cu Aurelia V. Popa și altul).
Tribunalul Ilfov, s. III c. c. — Contract de transport. — Accident — Căraș. — Responsabilitate. — Daune morale.
(Elena N. Popescu-Colibași cu Direcția generală C. F. R.).
S. R. — „Studiu asupra cazului fortuit și de forță majoră” de Alex. Oteteleșanu. (*Recenzie*).

REFORMA DREPTULUI MATRIMONIAL ROMÂN

I. Recăsătoria soților divorțați

(Art. 277 C. civ. român)

Atât dreptul mozaic cât și dreptul musulman admit din principiu căsătoria din nou între doi soți divorțați. Dreptul mozaic interzice însă bărbatului să ia în căsătorie pe soția sa divorțată, dacă dânsa după divorț a fost căsătorită din nou cu un alt bărbat, indiferent dacă căsătoria a doua a soției a fost desfăcută prin despărțenie sau prin moartea bărbatului ei al doilea. 1) Dimpotrivă, dreptul musulman permite bărbatului să ia în căsătorie pe soția sa divorțată chiar după izgonirea a triplu (TALAQ). Soții pot să se ia în căsătorie, dacă soția într'acestea a fost căsătorită cu un alt bărbat și a fost divorțată de acesta. Recăsătoria soților e oprită după dreptul mozaic și musulman și atunci când soția a fost divorțată din pricina adulterului sau sterilității 2).

Majoritatea drepturilor moderne adoptă opiniunea, că dacă divorțul este un rău, recăsătoria soților trebuie să fie chiar înlesnită. Recăsătoria e permisă prin dreptul englez, german, austriac, maghiar, elvețian, baltic și slav 3), pe când dreptul francez îngreunează recăsătoria tot mai mult, iar dreptul român,

olandez precum și belgian-luxemburgez oprește recăsătoria absolut. 4) Dreptul francez permite prin legea din 26 Martie 1924 recăsătoria, dacă nu existau copii din cea dintâiu căsătorie și dacă consorțiul divorțat din căsătoria a doua a murit după desfacerea căsătoriei. 5) Legea olandeză din 18 Februarie 1922 a restrâns oprirea recăsătoriei 6).

În ce privește dreptul român, trebuie să observăm că anteproiectul de reviziune a lui *Alexandrescu* din 1921 permite recăsătoria. În România proiectul de lege asupra admiterii recăsătoriei soților divorțați a fost respins de cameră, deși în România recăsătoria soților divorțați a fost permisă după Codul Calimach în Moldova, o reproducere a Codului austriac din 1811. Ea a fost chiar permisă contrar dreptului francez și austriac fără nici o formă 7).

Proibițiunea recăsătoriei soților divorțați este o capodoperă de inconsecvență și nechibzuință a legiuitorului. Legiuitorul vrea binele și crează răul. El combate uniunea liberă, adică concubinajul în interesul ridicării văzei matrimonialului legitim, îngreunează însă pe de altă parte despărțenia și împinge însuși spre uniunea liberă prin oprirea recăsătoriei soților divorțați. Dacă despărțenia este un rău, recăsătoria trebuie mai cu seamă ușurată. Codul Calimach din Moldova ne oferă exemplul unei politici legislative cuminte când admite recăsătoria fără formă.

Dreptul musulman dovedește cum imprudența legiuitorului îndeamnă la ocolirea legii. Pe când recăsătoria soților divorțați după despărțenia *Talag* e admisibilă, ea este admisibilă după *Talag-triplu* numai atunci, când soția divorțată, s'a recăsătorit după divorț cu un alt bărbat și s'a despărțit și de acesta.

4) Cod civil francez, art. 295, Cod civil român, art. 277.

5) Cod civil francez, art. 295.

6) Burgerlijk Wetboek, art. 90, alinea 2, art. 287 a, 45, alinea 2

7) Vezi *Kauschansky*, Zur Geschichte des altrumaenischen Ehe-rechts (Contribuțiune la Istoria Dreptului matrimonial român vechi) în revista „Zeitschrift fuer vergleichende Rechtswissenschaft von Dr. L. Adam”, Vol. XLIII, pagină 264, vezi Cod Calimach, § 123.

1) *Deuteronom*, 1-4. *Ebenhaeser*, *Ischot*, X, 1.

2) *Ebenhaeser*, *Ischot*, X, 1 și *Coran*, Sure XIII, art. 230.

3) Cod austriac, § 118, Cod elvețian, art. 103, 104, vezi Proiectul Codului civil cehoslovac din 1924, § 136.

Situația produsă prin aceasta, e că soția se recăsătorește numai de formă cu un băiat nevărăstnic spre a se despărți neapărat după cununie.

D. M. Caușanschi

Doctor în drept dela Facultatea din Heidelberg, Membru în Societatea de legislație comparată din Paris.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I-a

Audiența de la 9 Martie 1928

Președinția D-lui Em. Miclescu, președinte

Natalia Saint-Georges cu Fischel Filcher

DIVORȚ—SOT VINOVAT.—TREIMEA ACORDATĂ COPILOR.—DREPTUL DE UZUFRACT AL SOȚULUI—DACĂ POATE FI CEDAT.—DREPTUL DE RĂSCUMPĂRAREA ACESTUI UZUFRACT.—DACĂ ȘI ACEST DREPT POATE FI CEDAT.—ART. 285 COD. CIVIL.

Dreptul de uzufruct al soțului declarat vinovat prin sentința de divorț, asupra treimeii cuvenită copiilor, în virtutea art. 285 cod. civil, nefiind supus nici unei sarcini speciale sau vreunei restricțiuni, el poate fi cedat sau vândut altuia întocmai ca și uzufructul de drept comun, și după cum soțul condamnat poate prin exercitarea dreptului de răscumpărare să dobândească proprietatea deplină a treimeii și apoi să dispună de întreg imobilul său, tot astfel el poate transmite altuia dreptul de a exercita răscumpărarea, de oarece nici în această privință nu există nici o restricțiune în dispozițiunile art. 285 cod. civil.

No. 533.—Recpins recursul făcut de către Natalia Saint-Georges ca tutoare legală în contra deciziei cu No. 124/926 a Curții de Apel din Iași S. I în proces cu Fischel Fischer.

S'au ascultat D-ni avocați Lascăr Antoniu pentru recurenți și C. Dumitrescu pentru intimat.

Curtea deliberând,

Asupra recursului introdus de Natalia Saint-Georges ca tutoare legală și de Maior M. Russu ca tutore ad-hoc în contra deciziei cu No. 124/926 dată de Curtea de apel din Iași S. I

Având în vedere motivele de casare în cuprinderea următoare:

I „Violarea art. 285 cod. civil și exces de putere“.

II „Violarea art. 948 și 285 cod. civil; exces de putere“.

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs, din care rezultă că prin sentința No. 4/1918, dată de Tribunalul Fălticeni, declarându-se desfăcută căsătoria dintre Natalia și Emil Morțun, s'a recunoscut, conform art. 285 cod civ., minorilor rezultați din această căsătorie, dreptul la câte o treime din averea ambilor soți; că, ulterior, prin actele autentificate sub No. 866/922 și 3682/923 la Tribunalul Fălticeni, și sub No. 843/924 la Tribunalul Ilfov, Emanoil Morțun vinde

intimatului Fischel Filcher dreptul de uzufruct și de răscumpărare a nudei proprietăți asupra treimeii atribuite prin zisa sentință minorilor menționați, în moșiile Ichimeni, Dorohoi, Comănzani și Obârșia Fălticeni; că prin contractul de mandat, autentificat la Tribunalul Brăila secția I la No. 544/925, Emanoil Morțun împuternicește pe intimatul Fischel Filcher ca în numele său personal să realizeze răscumpărarea drepturilor de nudă proprietate ce aparține minorilor menționați în imobilele vândute acestuia prin actele susarătate; că apoi, prin petițiunile înregistrate la No. 9275 și 9276/926 Fischel Filcher introduce înaintea Tribunalului Fălticeni în contra recurenților Maior Nic. Russu, ca tutore ad-hoc și Natalia Saint-Georges ca mamă a zișilor minori, acțiune prin care atât personal cât și ca mandatar al lui Em. Morțun, exercită dreptul de răscumpărare prevăzut de art. 285 cod civil al nudei proprietăți rezervată minorilor și cere totodată a se fixa valoarea de răscumpărare a acestei nude proprietăți la o sumă pentru garantarea căreia cere să se ia conform art. 285 cod civ. o inscripțiune ipotecară asupra imobilelor menționate; că ambele instanțe de fond au admis ambele aceste acțiuni, au declarat răscumpărate drepturile de nudă proprietate ale zișilor minori asupra treimeii atribuite lor din moșiile menționate, au fixat la suma de 130.000 lei prețul răscupărării treimeii cuprinse în celelalte proprietăți și pentru garantarea acestei sume, au ordonat luarea unei inscripții ipotecare asupra întregului imobil proprietatea reclamantului.

Că, spre a decide astfel, Curtea de Apel motivează că facultatea de răscumpărare acordată părintelui prin art. 285 cod civ., nefiind atașată persoanei părintelui, poate fi transmisă unei alte persoane, care exercitând-o poate să se prevaleze și de dispozițiile al. 9 din art. 285, după care cel care recumpără poate păstra valoarea nudei proprietăți în schimbul înscripției ipotecare ce s'ar lua asupra imobilului răscumpărat.

Având în vedere că prin motivele de casare recurenții pretind că, judecând astfel, Curtea de Apel ar fi violat art. 285 și 948 cod civ. și că ar fi comis exces de putere, când a admis că părintele divorțat și obligat a da din averea sa imobilă porțiunea prevăzută de art. 285 cod civ., are facultatea de a ceda dreptul pe care îl recunoaște același text, de a răscumpăra porțiunea cuvenită copiilor săi, sub cuvânt că este un drept personal al părintelui care nu poate fi cedat unei terțe persoane.

Considerând că prin dispozițiunile art. 285 c. civ. modificat prin legea din 15 Martie 1903 se prevede că o treime din averea soțului declarat vinovat prin hotărârea de despărțenie pentru cauză determinată, se cuvine copiilor eșiți din căsătoria ce se desface și că soțul își păstrează pentru toată viața uzufructul asupra averii treimeii în patrimoniul copiilor și va

avea dreptul să ceară dela Tribunal răscumpărarea porțiunii cuvenită copiilor în nudă proprietate oferind de 10 ori venitul acelei porțiuni; că acest capital se va putea păstra la Casa de Depuneri, sau păstra de soț, luându-se pentru garantare o inscripție ipotecară.

Considerând că dreptul de uzufruct al soțului declarat vinovat nefiind supus nici unei sarcini speciale sau vreunei restricțiuni, el nu este decât uzufructul de drept comun și deci el poate fi cedat sau vândut altuia.

Că, după cum părintele condamnat poate prin exercitarea dreptului de răscumpărare să dobândească proprietatea deplină a treimeii și apoi să dispună de întreg imobilul său, tot astfel el poate transmite altuia dreptul de a exercita răscumpărarea, deoarece nu există în art. 285 nici o restricțiune în această privință.

Că, așa fiind, și întrucât ambele instanțe de fond au constatat că intimatul a dobândit fără nici o rezervă dela Em. Morșin dreptul de uzufruct și facultatea de răscumpărare a nudei proprietăți asupra treimeii atribuite minorilor menționați, în moșile sus arătate, cu drept cuvânt au hotărât că el, intimatul, este în drept să exercite dreptul de răscumpărare și să uzeze de disp. al. 9 al art. 285 cod. civ., păstrând valoarea unei proprietăți și luându-se pentru garantarea ei o inscripțiune ipotecară în imobilele asupra cărora a exercitat dreptul de răscumpărare.

Că, procedând astfel, instanța de fond a făcut o justă aplicațiune a art. 285 cod. civ., n'a violat textele arătate în motivele de casare și n'a comis nici un exces de putere.

Că deci, motivele de casare sunt neîntemeiate și, așa fiind, recursul de față urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI S. I-a

Audiența dela 23 Ianuarie 1929

Președinția D-lui D. Volanschi, Prim-Președinte

Lucreția Gh. Beleuță cu Aurelia V. Popa și altul

DOTĂ. — VÂNZAREA IMOBILULUI DOTAL. — MANDAT CONFERIT SOȚULUI PRIN ACTUL DOTAL. — DACĂ MAI SUNT NECESARE FORMELE VÂNZĂRILOR PUBLICE. — ART. 1224, 1252 ȘI 1253 COD. CIV. DOTĂ. — ACT DOTAL. — CLAUZĂ DE REÎNTREBUINȚARE. — TERȚIU. — OPOZABILITATE. — ART. 1252 C. CIV. DOTĂ. — ACT DOTAL. — CLAUZĂ DE REÎNTREBUINȚARE. — TERȚIU ACHIZITOR. — SUPRAVEGHEREA REÎNTREBUINȚĂRII. — PÂNĂ CÂND SE POATE EFECTUA REÎNTREBUINȚAREA. — ART. 1252 C. CIV.

1. Dispozițiunile art. 1253 cod. civil, relative la vânzarea imobilului dotal după formele vânzării publice, se referă numai la cazurile anume specificate și cari nu privesc cazul când înstrăinarea se face de soț în conformitate cu o clauză a contractului de căsătorie care îi permite aceasta, și în care caz, soțul poate vinde în mod valabil imobilul dotal prin bună

învoială fără a recurge la formele vânzării publice.

2. Contractul dotal fiind opozabil terțiilor, le este opozabilă și clauza de reîntrebuințare, când acest contract ar cuprinde o asemenea clauză.

3. Reîntrebuințarea putându-se efectua în tot timpul cât durează căsătoria, terțiul achizitor poate să consemneze prețul vânzării în acest scop și numai în caz când reîntrebuințarea a fost făcută în mod defectuos, poate fi făcut responsabil că nu a supravegheat modul cum a fost făcută.

Astfel, dacă posterior consemnării prețului, valoarea leului s'a depreciat în cât nu s'a mai putut cumpăra un imobil care să reprezinte valoarea imobilului vândut, terțiul achizitor nu poate fi făcut răspunzător.

No. 10. — Respins ca nefundat apelul făcut de Lucreția Beleuță și Gh. Beleuță, în contra sentinței civile a Tribunalului Vaslui cu No. 83 din 5 Martie 1926 în proces cu Aurelia și V. Popa.

S'au ascultat D-nii avocați C. Toma și C. Ghimpețeanu pentru apelanți și Demostene Botez pentru intimați.

Curtea,

Având în vedere apelul declarat de către Lucreția Căpitan Gh. Beleuță și Gh. Beleuță, ca soț și administrator legal al averii dotale, în contra sentinței civile a Tribunalului Vaslui No. 83 din 5 Martie 1926, prin care s'a respins ca neîntemeiată acțiunea introdusă de Lucreția Beleuță pentru anulare de act și o obligă să plătească cinci sute lei cheltueli de judecată.

Având în vedere concluziunile părților precum și actele aflate la dosarul cauzei;

Având în vedere că Vasile Ionescu la căsătoria fiicei sale Lucreția Ionescu cu Gh. Beleuță i-a constituit dotă 10 hectare de pământ situat pe teritoriul moșiei Fâstâci, comuna Cozmești, județul Vaslui, că prin contractul dotal se prevede clauza că „soțul va avea dreptul să înstrăineze sus menționatul imobil, cumpărând un imobil unde-i va conveni“ (act autentificat de Judecătoria Ocolului II rural Vaslui sub No. 261/1911 și transcris în registrul de foi dotale sub No. 6 din 1911);

Având în vedere că Lucreția Beleuță și Gh. Beleuță ca administrator legal al averii dotale au vândut imobilul constituit dotă Aureliei V. St. Popa cu prețul de 10.000 lei; că prin actul de vânzare se prevede că prețul va fi consemnat și recipisa depusă la Tribunalul Vaslui până se va întrebuința conform contractului dotal (actul autentificat de Tribunalul Vaslui sub No. 849/1918 și transcris sub No. 1702/1918);

Având în vedere că apelanții, în calitățile indicate mai sus, au intentat acțiune în contra Aureliei Popa cu autorizația soțului său pentru anularea contractului de vânzare menționat mai sus, „că motivele ac-

țiunii sunt: 1) că imobilul fiind dotal nu se putea înstrăina decât cu formele prevăzute de art. 1250 și urm. cod. civ. și conform actului dotal, adică cumpărând un alt imobil, care să devină dotal; 2) că devalorizarea leului nu le-a permis să cumpere un imobil cu suma de 10.000 lei prețul vânzării;

Având în vedere că Tribunalul Vaslui prin jurnalul No. 5625 din 8 Decembrie 1918 a autorizat pe Lucreția Beleuță de a vinde imobilul său dotal Aureliei Popa cu prețul de 10.000 lei, că suma de 10.000 lei a fost consemnată la Casa de depuneri și recipisa depusă la Grefa Trib. Vaslui;

Având în vedere că, după cum s'a arătat mai sus, contractul dotal permite soțului de a vinde imobilul dotal cu obligațiunea de a întrebuința suma provenită din vânzare la cumpărarea unui alt imobil unde îi va conveni; că, prin urmare, s'a conferit soțului un mandat irevocabil de a vinde imobilul dotal, că acest mandat este valabil în conformitate cu principiul libertății convențiilor matrimoniale prevăzut de art. 1224 cod. civ.; că art. 1252 cod. civ. spune că imobilul dotal poate fi înstrăinat, când înstrăinarea imobilului dotal este permisă prin contractul de căsătorie; că înstrăinarea imobilului total fiind permisă prin contractul de căsătorie, iar soțul având dreptul de a vinde, dispozițiunile prevăzute de art. 1253 cod. civ., cu privire la vânzarea imobilului dotal după formele vânzării publice nu sunt aplicabile în specie, de oarece se referă la cazurile anume specificate și care nu priveascăz când înstrăinarea se face de soț în conformitate cu o clauză a contractului de căsătorie; că prin urmare soțul a putut vinde în mod valabil imobilul dotal prin bună învoială și fără a fi recurs la formele vânzării publice;

Având în vedere că apelanții susțin că clauza de reîntrebuințare nefiind realizată, desființează vânzarea, pentru motivul că cel ce cumpără un imobil dotal este obligat să ia toate măsurile pentru aducerea la îndeplinire a clauzei de reîntrebuințare, devenind responsabil de neexecutarea clauzei;

Având în vedere că contractul dotal fiind opozabil terților, le este opozabilă și clauza de reîntrebuințare; că reîntrebuințarea putându-se efectua în tot timpul cât durează căsătoria, terțiul achizitor poate să consemneze prețul vânzării în acest scop, că numai dacă întrebuințarea a fost făcută în mod defectuos, poate fi făcut responsabil că n'a supravegheat modul cum a fost făcută;

Că, în specie, prețul vânzării imobilului a rămas consemnat fără ca soțul să fi cumpărat un imobil, că de faptul că posterior consemnării prețului, valoarea leului s'a depreciat, astfel că acum nu s'ar mai putea cumpăra un imobil, care să reprezinte valoarea imobilului care a fost vândut, nu poate fi făcut responsabil terțiul achizitor, de oarece s'a demonstrat că nu este obligator ca întrebuințarea să se facă concomitent cu vânzarea imobilului dotal;

Că, în realitate acțiunea reclamanților se întemeiază pe faptul deprecierei leului; or, în legislația noastră nu există o lege a impreviziunii, care să permită o revizuire a unui contract sau anularea lui, când una din părți ar suferi un prejudiciu din cauza deprecierei monedei;

Având în vedere că din faptele expuse rezultă că apelul nefiind fondat urmează a fi respins;

Văzând cererea de cheltueli de judecată formulată de Aurelia Popa, pe care Curtea apreciind le evaluează la suma de una mie cinci sute lei.

Pentru aceste motive redactate de D-l Prim-președinte, respinge.

Semnați: *D. Volanschi, E. Petit, Em. Dragomir.*

TRIBUNALUL ILFOV, S. III civ. cor.

Audiența dela 14 Ianuarie 1938

Președinția D-lui Victor Popovici, judecător unic

Elena N. Popescu-Colibași cu Direcția generală C. F. R.

TRANSPORT (CONTRACT DE). — ACCIDENT. — CĂRĂUȘ. — RĂSPUNSA BILITATEA LUI FAȚĂ DE CĂLĂTOR. — DACĂ TREBUE DOVEDITĂ CULPA CĂRĂUȘULUI. — ART. 1082 ȘI 1475 COD. CIVIL. — ART. 413 ȘI URM. COD. COMERCIAL. — TRANSPORT (CONTRACT DE). — ACȚIUNEA CONTRA CĂRĂUȘULUI. — PRESCRIPȚIA DE 7 LUNI. — DACĂ SE APLICĂ ȘI LA TRANSPORTUL PERSOANELOR. — ART. 413 ȘI URMĂTORII ȘI ART. 956 COD. COM. DAUNE MORALE. — ÎNTRUCĂȚ ELE TREBUESC JUSTIFICATE. — ACORDAREA LOR. — ART. 998 ȘI URM. COD. CIVIL.

1. Legătura juridică dintre cărăuș și călător fiind contractul de transport, urmează că prin aplicațiunea dreptului comun în materie de obligațiune contractuală, în caz de accident, cărăușul este răspunzător față de călător numai prin simplul fapt al neîndeplinirii obligațiunii sale de a-l transporta într'un anumit termen la destinație bine și sănătos fără a mai fi nevoie de a se face și dovada cărăușului.

Prin urmare, atunci când călătorul este victima unui accident, el nu are de probat de cât că accidentul s'a întâmplat în cursul transportului iar nici de cum și faptul că accidentul a avut loc din culpa transportatorului, iar acesta spre a dovedi liberațiunea sa va trebui să arate că accidentul a provenit fie din greșala călătorului fie dintr'un caz fortuit sau forță majoră.

2. Dispozițiunile art. 956 c. com. pătrivind căroră acțiunile contra cărăușilor, derivând din contractul de transport, se prescriu în termen de șase luni, se aplică numai la transportul lucrurilor, deoarece despre acestea se ocupă legiuitorul comercial în regulile cuprinse sub titlul XII, și ele nu se pot întinde prin analogie și la transportul de persoane, unde în lipsă d. regule speciale, are a se aplica principiile

de drept comun.

3. Instanțele judecătorești sunt îndrituite să acorde daunele morale fără altă justificare de cât cea a privațiunii de afecțiunea celui decedat.

No. 25. — Admisă acțiunea intentată de către Elena M. Popescu-Colibași în calitate de tutoare legală în proces cu Direcțiunea generală C. F. R.

S'au ascultat D-nii avocați Butter și Dem. Dobrescu pentru reclamantă și Angelescu pentru pârâtă.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea intentată de Elena M. Popescu-Colibași, văduvă, domiciliată în Constanța Str. Alexandru Lahovary No. 13, în calitate de tutoare legală a minorei sale fiice Efharie M. Popescu Colibași, în contra Dir. Gen. a C. F. R. prin reprezentanții ei legali, cu sediul în București, pentru a fi obligată aceasta din urmă, să-i plătiască suma de Lei 1.000.000 — cu titlu de daune.

Având în vedere actele dela dosar și susținerile ambelor părți.

Având în vedere că în fapt se constată următoarele :

În noaptea de 30 spre 31 Decembrie 1915, trenul E. 1 care făcea cursa Bârlad — Iași, deraiază pe panta dintre Bârnova și gara Ciurea, din cauză că era supra-încărcat de călători și a defectozității frânelor, întrucât se aflau și două vagoane cu muniții, a izbucnit brusc și un incendiu, care a cuprins majoritatea vagoanelor și nu a putut fi stins, neavându-se la îndemână pompe de incendiu.

În acest tren, între alți călători, se afla și Mihail N. Popescu-Colibași, profesor de filozofie la școala normală din R. Vâlcea și director al școalei de aplicație din acel oraș, mobilizat ca brigadier în regimentul 1 de cetate, care călătoria în interes de serviciu și care fiind rănit în timpul accidentului căpătă mai multe plăgi pe față și la cap, iar în urma infecției lor, s-a produs un erizipel, care-i produce moartea printr'o infecție generală.

Având în vedere că din certificatul No. 680 din 27 Iulie 1917 eliberat de delegatul justiției militare din Iași, se constată că într'adevăr pe lista răniților din deraierea dela Ciurea la No. 611 figurează soldatul Nicolae Mihail din Reg. I Cetate, iar din certificatul No. 3295/917 a Epitropiei Sft. Spiridon din Iași, precum și din certificatul de consultațiune eliberat de profesor Dr. Bacaloglu, medicul șef al secției de boli interne al Spitalului Sft. Spiridon din Iași, se constată că într'adevăr moartea lui Mihail Popescu-Colibași a provenit din cauza plăgilor complicate cu erizipel căpătate în urma accidentului dela Ciurea.

De asemenea, din certificatul eliberat de comandantul detașamentului din Reg. I Cetate, se constată că brigadierul Nicolaie Mihail zis Mihail Popescu-Colibaș, făcea parte din acel detașament și că a murit în accidentul dela Ciurea, când a fost trimis în ziua

de 30—31 Decembrie 1916 la Iași în interes de serviciu.

Având în vedere că din extractul de pe actul de căsătorie eliberat de primăria orașului R- Vâlcea, se constată că reclamanta Elena M. Popescu-Colibași s'a căsătorit cu Mihail N. Popescu-Colibași la 28 Iulie 1916; de asemenea din actul de naștere No. 985 al com. Iași se constată că în ziua de 8 Mai 1918 Elena Popescu-Colibași a dat naștere unei fetițe Efharie, care deși s'a născut la 4 luni după moartea tatălui ei, totuși ea este copilul său legitim, conform art. 286 c. civ. fiind concepută în timpul căsătoriei.

Având în vedere că acțiunea de față este introdusă de Elena Popescu-Colibaș, nu în calitatea ei personală ci în numele și pentru fiica sa minoră Efharie a cărei tutoare legală este.

Având în vedere că acestei acțiuni Dir. Gen. C. F. R. a opus următoarele obiecțiuni: 1) că acțiunea este prescrisă conf. art. 956 din cod comerț; 2) că reclamanta nu poate avea acțiune în daune, ci conform decretului-lege No. 165 publicat în Monitorul Oficial No. 3014/919 și decretului lege publicat în Monitorul Oficial No. 221 din 23 Decembrie, 918, trebuie să se adreseze Comisiunilor pentru constatarea cazurilor de război; 3) că întrucât Elena M. Popescu-Colibași a cerut deja daune în numele ei personal și care i-au fost acordate de către instanțele judecătorești, nu mai poate cere astăzi și în numele fiicei sale minore.

Având în vedere că este stabilit astăzi în drept, că în materie de transport de persoane, cărăușului îi incumbă o răspundere contractuală, întrucât între acesta și călător este o atare legătură juridică, prin care cărăușul își ia obligațiunea ca într'un anumit timp să ducă pe călător la destinație, sănătos și nevătămat „sain et sauf“.

Că, legătura dintre cărăuș și călător fiind contractul de transport și aplicând principiile generale ale acestui contract, urmează că expeditorului îi incumbă pe lângă obligațiunea de a transporta într'un anumit termen pe călător „sain et sauf“, dar se înțelege și obligațiunea de a livra bagajele ca și mărfurile fără pierdere și avarii, și aplicând cu toată rigurozitatea aceste principii, se cuprinde în acest contract și obligațiunea cărăușului de a da călătorului locul care și l'a ales și de a-i asigura un confort suficient: — cu un cuvânt are obligațiunea de a transporta mărfuri, bagaje ca și persoane, la destinațiunea cuvenită.

Că fiind stabilit acest fundament juridic al răspunderii cărăușului, înseamnă că incumbă cărăușului răspunderea numai prin simplul fapt că nu și-a îndeplinit obligațiunea sa, fără a mai fi nevoie de a se face dovada culpei sale, întrucât el a călcat o obligațiune contractuală pe care și-a luat-o atunci când a eliberat călătorului biletul de călătorie; aceasta fiind aplicațiunea pur și simplă a dreptului comun,

în materie de obligațiune contractuală, rezultă de aci, să incumbă cărașului sarcina de a dovedi liberațiunea sa, iar aceste cauze de liberațiune sunt strict limitate de art. 1475 c. civ., adică forța majoră și cazurile fortuite. Aceasta fiind formula aplicabilă transportului de persoane, cărașul, în caz de accident întâmplat în cursul transportului, este responsabil „*à priori*” în virtutea acestei obligațiuni contractuale și el nu este liberat de răspunderea sa, decât făcând dovada evenimentului fortuit, forței majore sau greșala călătorului; — astfel că, în ce privește această probă, nu este nici o deosebire între transportul lucrurilor și al persoanelor.

Având în vedere că, din cele expuse, rezultă că atunci când călătorul este victima unui accident, *el nu are de probat decât numai că accidentul s'a întâmplat în cursul transportului*, iar nici decum că s'a produs prin faptul însuși al transportatorului și aplicând, deci, principiul general prevăzut de art. 1982 c. civ. la efectele obligațiunilor și art. 1475 c. civ. de la contractul de transport, cărașul spre a dovedi liberațiunea sa, va trebui să arate că accidentul a provenit fie din greșala călătorului fie dintr'un caz fortuit sau forță majoră.

Având în vedere că acest fundament juridic al responsabilității cărașului nu mai suferă astăzi nici o discuție, întrucât din anul 1911 jurisprudența română a stabilit definitiv acest lucru, luând de model jurisprudența franceză, care din acel an a stabilit definitiv răspunderea contractuală a cărașului; până atunci, răspunderea cărașului derivă dintr'un delict sau quasi-delict și călătorul trebuia să dovedească, pe lângă că accidentul s'a întâmplat în cursul călătoriei, dar și culpa cărașului. (Vezi în acest sens Baudyr-Lacantinerie, Suplement par Julien Bonncase pag. 575-590, Colin et Capitant, vol. II, pag. 583).

Astfel fiind, în speță, este stabilit în principiu că Dir. Gen. a C. F. R. trebuie să despăgubiască pe moștenitoarea defunctului Mihail N. Popescu-Colibași, din moment ce nu va putea să dovedească forța majoră sau cazul fortuit.

Că, în ce privește forța majoră, întrucât acest Tribunal prin jurnalul No. . . . din . . . , a constatat că împrejurările de fapt din care Dir. Gen. C. F. R. voia să deducă cauzele de forță majoră, nu pot să constituie, în sensul legii, adevărate cauze de forță majoră, respingând ca inutilă și neconcludentă proba cu martori cerută în acest sens, — rămâne stabilit definitiv pentru noi, că Dir. Gen. C. F. R. nu a putut dovedi nici o cauză de forță majoră și că deci, rămâne responsabilă de prejudiciul cauzat reclamantei, după principiile arătate mai sus.

Având în vedere că Dir. Gen. C. F. R. a susținut că acțiunea reclamantei ar fi prescrisă, conform art. 956 c. com., întrucât nu a fost intentată în termenul de 6 luni prevăzut de acest text.

Considerând că într'adevăr art. 956 c. com. arată că acțiunile contra cărașilor, derivând din contractul de transport, se prescriu în termen de 6 luni, dar acest text nu se poate aplica decât transportului de lucru, de oarece codul de comerț nu se ocupă decât de transportul lucrurilor, și acest transport trebuie considerat și sub raportul disciplinei juridice și a felului cum este executat, distinct de transportul persoanelor; într'adevăr, lipsind cele trei elemente: expeditor, destinatar, și lucru, iar obiectul contractului fiind o persoană și nu un lucru, urmează că principiile care reglemantează acest raport juridic, să fie esențialmente diferit de cel ce reglemantează transportul persoanelor, unde călătorul se conduce singur și unde el este și expeditor și destinatar și nu presupune nici o altă pază; iată de ce regulele înscrise sub titlu 12, unde codul de comerț vorbește despre contractul de transport, nu se pot aplica nici prin analogie la transportul de persoane unde în lipsă de regule speciale, recurgem la principiile generale de drept.

Dar, în afară de aceste argumente de rațiune, în favoarea acestei teze mai avem ca argument însuși textul art. 956 c. com. căci în aliniatul său final, arătând de când curge termenul acestei prescripții, în caz de pierdere totală sau parțială, nu menționează decât lucruri, avarii sau întârzierea predării mărfurilor în primirea destinatarului, de unde rezultă în mod evident că legiuitorul n'a vizat decât transportul mărfurilor; astfel fiind, această prescripție nu poate privi decât fie acțiunea destinatarului, fie a expeditorului în contra cărașului pentru drepturile lor derivând din contractul de transport. (Vezi în acest sens Mortara și Azzarati pag. 463, Vivante vol. IV No. 2032 și 2239. — Cas. III Dec. No. 665 bis din 27 Martie 1925)

Așa fiind, prima obiecțiune a Dir. Gen. C. F. R. fiind nefondată, urmează a fi înlăturată.

În ce privește a doua obiecțiune.

Având în vedere că, într'adevăr, conform Decretului-lege No. 165, publicat în Monitorul Oficial, din 30 Aprilie 1919 și Decretul-lege No. 3795 publicat în Monitorul Oficial din 23 Decembrie 1918, s'au instituit comisiuni adhoc pentru constatarea pagubelor de război, adică a daunelor suferite de locuitorii țării, din cauza războiului ce a avut loc pe teritoriul nostru.

Că, aceste evaluări fiind făcute în vederea despăgubirilor de război ce se vor acorda țării noastre, este evident că aceste daune nu se vor acorda decât dacă ele provin dintr'un fapt de război, adică ca o consecință a unui fapt care trebuie pus în directă legătură cu aprărarea națională; — nu este suficient prin urmare ca accidentul sau moartea să fi provenit în timpul războiului, dar mai trebuie ca el să fie o consecință a unui fapt de război, adică a unui fapt pus în directă legătură cu lucrările militare de apă-

rare, sau ca o consecință a unei stări cu totul anormale, creiată de război, cum ar fi spre exemplu omorurile săvârșite de armatele inamice, etc.

Dar în speță, după cum se constată din depunerile martorilor audiați în cauză și după raportul comisiunii superioare de anchetă instituită de Dir. Gen. C. F. R. al cărei proces-verbal se găsește în copie la dosar, rezultă că accidentul din gara Ciurea cu toate că s'a întâmplat în timpul războiului, el este departe de a fi consecința unui fapt de război, ci este datorit culpei prepușilor C. F. R. care în disprețul celor mai elementare reguli de prudență, a permis ca trenul să plece supra-încărcat pe panta repede Bârnova, călătorii fiind suiți pe vagoane, pe tampoane, cuple și chiar pe cele două locomotive, cu frânării lipsă dela posturile lor și cu frânele amenințate de a nu mai putea funcționa, nesocotind printr'acesta și tehnica prescrisă de regulile circulației.

Or, toate aceste împrejurări de fapt, care privesc regulile tehnice de transport, nu pot constitui un fapt de război, de oarece puteau fi înlăturate de organele Dir. Gen. C. F. R. care aveau obligațiunea să permită plecarea trenului în bune condițiuni și să prevadă pericolele ce ar întâmpina un tren plecat în relele condițiuni arătate mai sus; prin urmare accidentul se datorește neobservării prepușilor pârâtei, a regulilor tehnice de transport, iar nu al unui fapt de război, pentru prevederea căruia nu se poate lua nici o măsură, și nu ar fi putut fi înlăturat.

Că, deși Comisiunea centrală a pagubelor de război ar fi hotărât că daunele suferite cu ocazia deraierii din gara Ciurea, sunt considerate ca pagube de război, aceste norme ale Comisiunii centrale au caracter interpretativ și obligator pentru Comisiunile de cercetare a pagubelor, iar nu pentru instanțele de drept comuu, care au dreptul să stabilizească limita de aplicațiune a sus arătatelor decrete-legi și să hotărască când o daună este produsă de un fapt de război și când este produsă de o culpă de drept comun, cum este cazul în speță.

Că, într'adevăr, Tribunalul nu ar putea să judece o acțiune ce este dată în competența unor instanțe adhoc, dar aceasta nu înseamnă că Tribunalul nu poate cerceta și stabili dacă faptul dedus în judecata sa, intră în prevederile dreptului comuu și trebuie deci judecat de instanțele ordinare.

Că, astfel fiind, și a doua obiecțiune este nefondată și urmează a fi înlăturată.

Având în vedere că în ultim rând Dir. Gen. C. F. R. a susținut că întrucât Elena M. Popescu-Colibași a obținut deja daune dela instanțele judecătorești nu mai poate astăzi cere și pentru ficia sa minoră.

Având în vedere că, într'adevăr, prin deciziunea No. 169 din 16 Octombrie 1925 a Curții de Apel din Galați, Secția II, s'a acordat Elenei M. Popescu-Colibași suma de lei 200.000 cu titlu de daune, suferite

în urma morței soțului ei; că, numita intentând acțiunea și obținând daune în numele ei personal, aceasta nu împiedică să nu intenteze o altă acțiune în numele și pentru ficia sa minoră, care a suferit și ea necontestat daune în urma morței tatălui ei.

Intr'adevăr, sunt două persoane distincte, Elena M. Popescu-Colibași în calitate de soție a defunctului și Efharia M. Popescu Colibași ficia defunctului, iar mama sa are două calități deosebite, pe a sa personală și aceea de reprezentantă a intereselor ficei sale minore în calitate de tutoare legală.

Că atunci când instanțele judecătorești i-au acordat suma de lei 200.000 ca daune, a avut în vedere daunele morale și materiale suportate de numita, prin pierderea soțului ei, fără ca acele instanțe să fi cuprins într'această sumă și daunele suferite de copila minoră, care va avea de înfruntat mai multe obstacole în drumul vieții, în lipsa tatălui ei.

Că, așa fiind, cele două personalități distincte au dreptul să ceară fiecare separat daune, fiindcă fiecare din ele a suferit daune morale și materiale prin pierderea soțului și a tatălui lor.

Având în vedere că, din actele dela dosar se constată că victima Mihail N. Popescu-Colibași, tatăl reclamantei, era în vârstă de 30 ani când a încetat din viață și era titrat, fiind profesor de Filozofie și directorul unei școli de aplicație, că primea ca salariu pe lângă celelalte accesorii în 1916 suma de 420 lei lunar ca salariu de bază, deci victima la data accidentului se găsea la începutul unei cariere frumoase și avea în societate o situațiune materială și socială importantă și că, prin urmare, ar fi putut da o educație din cele mai alese ficei sale, care ar fi fost necontestat la adăpostul ori căror greutăți materiale, pe care astăzi va trebui să le înfrunte alături de mama sa.

Că, educațiunea reclamantei în timpurile anormale de după război implicând cheltueli mari, pentru a ajunge la o situațiune socială, măcar în parte echivalentă cu a tatălui său, aceste cheltueli trebuie asigurare reclamantei măcar în parte de Dir. Gen. a C. F. R. din culpa căreia tatăl său a decedat.

Dar, în afară de aceste daune materiale, mai sunt și daune morale suportate de reclamantă, pentru că tatăl său a fost răpit familiei, înainte ca ea să fi văzut lumina zilei, și într'un timp când copii au nevoie de sprijinul moral și de afecțiunea tatălui lor.

Astăzi atât în doctrină cât și în jurisprudență nu se mai discută justificarea daunelor morale și numai privațiunea de afecțiunea celui care a decedat îndrituiesc instanțele judecătorești de a acorda daune. (Vezi Demogue, vol. 4 pag. 45, Daloz, nouveau cod. civil art. 1382 și următorii).

Că, din toate aceste împrejurări, Tribunalul apreciind acordă reclamantei suma de lei 300.000 ca daune cu procente legale dela data intentării acțiunii. Că, în ce privește celelalte puncte din întimpinare

și anume că accidentul a fost datorit unei cauze de forță majoră și Dir. C. F. R. nu mai avea conduce-re trenurilor, ci o avea autoritățile militare, — aceste puncte au fost tranșate de acest Tribunal printr'un jurnal interlocutoriu No. 13827 bis din 24 Mai 1927, respigându-se ca neconcludente și inutile dovezile cerute de Dir. Gen. C. F. R. pentru stabilirea acestor puncte, așa că Tribunalul nu are a se mai ocupa astăzi de ele.

Pentru aceste motive, admite,

Semnat : *Victor Popovici*

RECENZIE

„Studiu asupra cazului fortuit sau a forței majore și teoria impreviziunii“

de **Alexandru Oteteleșanu**

Conferențiar la Facultatea de drept
din București

Distinsul autor al acestui studiu, în prefața cu care îl însoțește, începe prin a se întreba dacă cititorul — al cărui cuvânt îl așteaptă — va găsi că a scris lucrarea de față fără a spune nimic sau dacă a reușit să spună totuși ceva.

Citind lucrarea D-lui Oteteleșanu îl putem asigura că răspunsul cititorului îi va fi favorabil, de oarece a reușit nu numai să spună ceva, dar ceea ce a spus prezintă un viu interes juridic.

Intr'adevăr, ideea pe care autorul o dezvoltă în acest studiu este că teoria impreviziunii ar fi putut fi primită de jurisprudență în afară de necesitatea unei legi, întemeiată pe o adevărată înțelegere a teoriei cazului fortuit și a forței majore, iar dacă totuși jurisprudența nu a avut și de data aceasta curajul pe care l'a avut în alte împrejurări — precum în materia abuzului de drept, a teoriei „*error communis facis jus*“ și altele — legiuitorul chemat să facă unificarea codului civil va trebui să introducă materia impreviziunii în codul civil unificat.

În primul capitol al studiului de față autorul arată diferitele definițiuni cari s'au dat și opiniunile emise asupra cazului fortuit sau „forței majore“; se ocupă de condițiunile cazului fortuit în teoria clasică și de efectele pe care le produce.

Capitolul următor începe printr'o incursiune în domeniul istoriei, pentru a cerceta impreviziunea în dreptul roman, sub canoniști, în timpul glosatorilor și postglosatorilor, în vechiul drept francez și german din care rezultă că regula „*rebus sic stantibus*“ și mai târziu teoria impreviziunii a fost cunoscută sub o formă rudimentară la Roma, apoi în Italia, Germania și în practică chiar în Franța și Spania fără însă a fi o strânsă legătură între trecutul acestei instituțiuni și teoria modernă.

Dezvoltă apoi această teorie, arătând ca condiție pentru existența impreviziunii, un eveniment inevitabil, neprevăzut și neprevizibil, care să facă exe-

cutarea mult mai grea și mai oneroasă decât au convenit părțile contractante.

În capitolul al treilea, autorul face analiza jurisprudențială a cazului fortuit și a impreviziunii în timpul și în urma războiului mondial, iar în capitolul următor arată cum se prezintă teoria impreviziunii în diferite legislațiuni.

Ultimele capitole ale acestei lucrări pline de interes, cuprind explicațiunile date teoriei impreviziunii și fundamentul științific al acestei teorii.

În concluziune autorul arată că deși în această lucrare a susținut părerea că pe cale de interpretare, fără a fi nevoie de crearea unei noi teorii, toate cazurile cari ar intra în teoria impreviziunii se pot explica și soluționa prin teoria cazului fortuit, nu mai găsește totuși util să susțină că instanțele judecătorești pot să rezolve pe cale de jurisprudență diferitele cazuri de impreviziune conform teoriei cazului fortuit, după cum nu mai găsește util să ceară nici votarea unei legi excepționale a impreviziunii ci găsește mult mai util ca întreaga chestiune a impreviziunii să fie introdusă în codul civil cu ocazia unificării, de oarece această chestiune juridică nu este trecătoare — războiul mondial a pus-o doar în evidență — ea rămâne permanentă și apare oridecâteori un eveniment neprevăzut, neprevizibil și în afară de voința părților, produce un dezechilibru flagrant între condițiile din momentul contractului și momentul executării, făcând ca convenția să nu mai poată avea o bază legală fiindcă numai are nici o bază justă.

Recomandăm cititorilor noștri această lucrare de valoare a D-lui Oteteleșanu, care cu deosebită competență a tratat o importantă chestiune juridică, aducând o prețioasă contribuție la materialul de drept care va servi la alcătuirea viitorului cod civil unificat.

S. R.

BIBLIOGRAFIE

A apărut într'o nouă edițiune :

„**CODUL DE AUDIENȚĂ**“ de **C. HAMANGIU**

(Format mare de servietă în genul lui „Codes d'Audience Dalloz“) cuprinzând :

În Partea I. Toate codurile adnotate cu diferențele dintre textul român și francez cu referințe la toate articolele din coduri și legi și precedate de indexe alfabetice.

În Partea II. Legile uzuale cele mai importante și cari sunt de o întrebuintare zilnică înaintea Curților și Tribunalurilor, cu ultimele modificări ce au suferit, toate adnotate și însoțite de asemenea de indexe alfabetice.

Lucrarea este ireproșabil executată în editura Librăriei „Universala“ Alcalay & Co. București, Calea Victoriei, 37.

Costul unui volum frumos legat în pânză este de lei 750.